

รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาฯ

วิชา หน้าที่พลเมืองฯ ม.3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

กฎหมายแพ่งและอาญา

กฎหมายแพ่งและอาญา

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สัญญาซื้อขาย

สัญญากู้ยืม

สัญญาเช่าทรัพย์

สัญญาเช่าซื้อ

กฎหมายอาญา

กระบวนการยุติธรรม
ทางแพ่งและอาญา

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

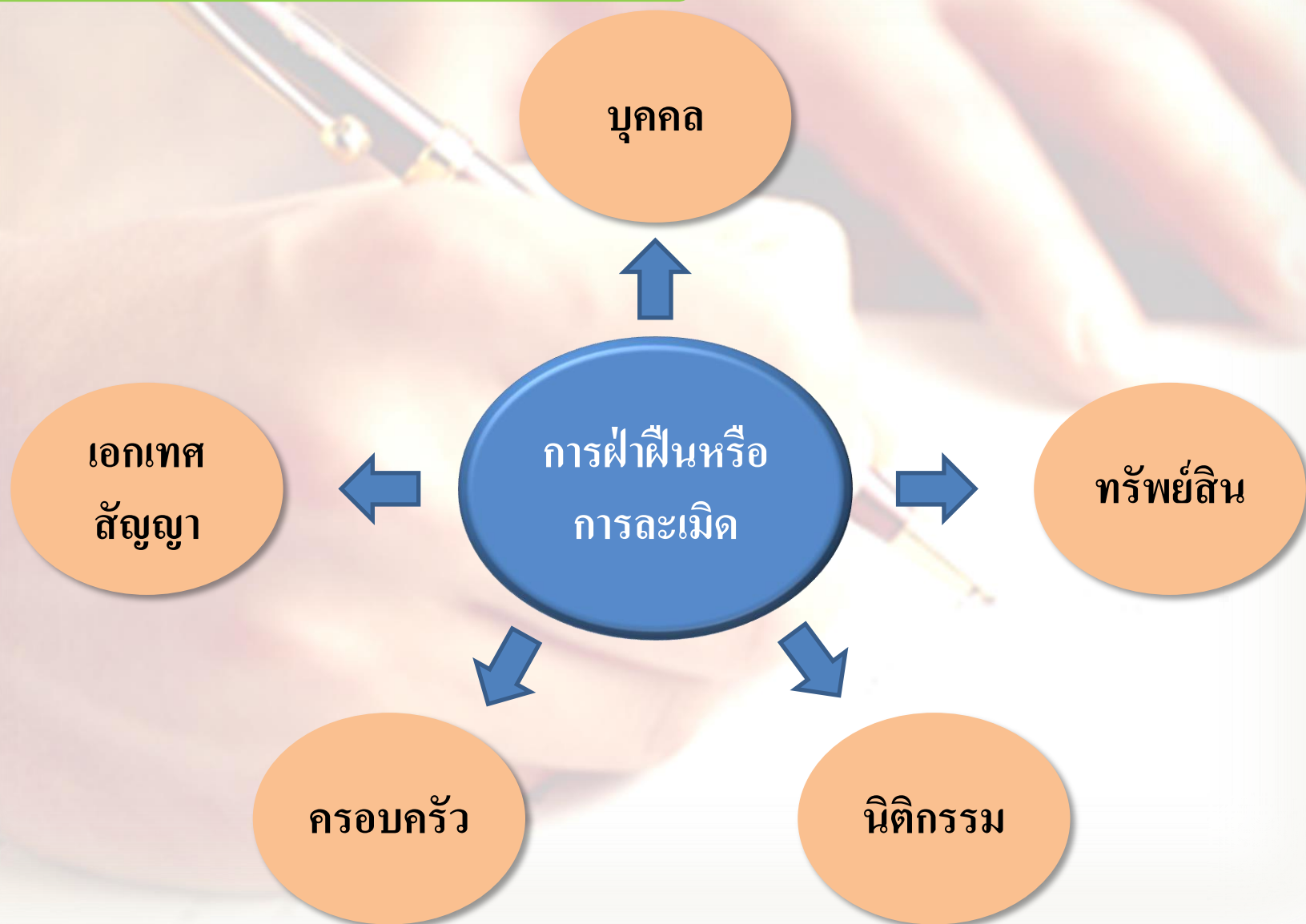

กฎหมายแพ่ง เป็นกฎหมายเอกชนว่าด้วยเรื่องสิทธิ หน้าที่ และ ความสัมพันธ์ ระหว่างเอกชนต่อเอกชน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

กฎหมายพาณิชย์ เป็นกฎหมายว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของบุคคล อันเป็น กฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า โดยวางระเบียบเกี่ยวพันทางการค้าหรือ ธุรกิจระหว่างบุคคล เช่น การตั้งหุ้นส่วนบริษัท การประกอบการรับขน และ เรื่องเกี่ยวกับตัวเงิน กฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย การเช่าทรัพย์ การจำนอง การจำนำ เป็นต้น

ลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่ง

ความผิดทางแพ่ง

1. เป็นเรื่องระหว่างเอกชนต่อเอกชนด้วยกัน ไม่มีผลเสียหายต่อสังคม
2. เป็นการล่วงละเมิด และทำให้เกิดความเสียหายแก่ ชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ทรัพย์สิน ชื่อเสียง

ไม่ว่าการกระทำนั้นจะ โดยเจตนาหรือประมาท ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ ซึ่งการลงโทษผู้กระทำผิด โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล

สัญญาซื้อขาย

ลักษณะของสัญญาซื้อขาย

เป็นสัญญาที่ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์ให้กับผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อตกลงจะให้ราคาทรัพย์สินนั้นกับผู้ขาย

การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ต้องตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการวางมัดจำ หรือมีการชำระหนี้บางส่วนไว้ล่วงหน้า

หากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา ย่อมฟ้องร้องให้ปฏิบัติตามสัญญา รวมทั้งเรียกค่าเสียหายจากฝ่ายที่ผิดสัญญาได้

ทรัพย์สินที่ซื้อขายกันได้

อสังหาริมทรัพย์

- ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ได้แก่ ที่ดินและทรัพย์สินที่อยู่ติดกับที่ดิน มีลักษณะเป็นการถาวร รวมถึงสิทธิจำนองที่ดิน

สังหาริมทรัพย์

- ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ รวมถึง สิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น เช่น ช้าง ม้า โตะ เก้าอี้ สิทธิจำนำ

ทรัพย์สินที่ซื้อขายกันไม่ได้

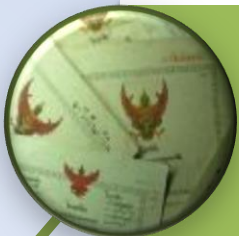
สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ชายตลิ่ง ทางน้ำ ป่าสงวน ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์

สิทธิที่จะได้รับมรดกของเจ้าของมรดกที่ยังมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะรับค่าอุปการะเลี้ยงดู สิทธิที่จะได้รับบำเหน็จ บำนาญ จากทางราชการ

ทรัพย์สินที่กฎหมายห้ามมิไว้ในครอบครอง เช่น อาวุธปืนเถื่อน ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา

ทรัพย์สินที่ได้มาโดยข้อกำหนดห้ามโอน เช่น เจ้าของมรดกได้โอนที่ดินให้แก่บุคคลหนึ่ง และได้จดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าห้ามบุคคลนั้น โอนที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ใดทั้งสิ้น

ทรัพย์สินที่ต้องทำสัญญาซื้อขาย

อสังหาริมทรัพย์

- ที่ดิน อาคาร บ้านเรือน
- จะต้องทำสัญญาเป็นหนังสือ
ลงลายมือชื่อผู้ที่ชำระหนี้ไว้
มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

สังหาริมทรัพย์

- เรือ แพที่อยู่อาศัย และสัตว์พาหนะ
- มีราคาซื้อขายตั้งแต่ สองหมื่นบาทขึ้นไป
มีหลักฐานการซื้อขายเป็นอย่างไร
อย่างหนึ่ง และลงลายมือฝ่ายที่ต้อง
ชำระหนี้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

หน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขาย

ผู้ขาย	ผู้ซื้อ
<ul style="list-style-type: none"> • ต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อตามข้อตกลง • หากทรัพย์สินเสื่อมราคาหรือเสื่อมประโยชน์ในการใช้สอยโดยที่ผู้ซื้อไม่รู้มาก่อน ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อไว้และจ่ายเงินตามสัญญา • หากพบเห็นความชำรุดในทรัพย์สินที่ตนได้ซื้อ ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะยังไม่ชำระราคา เว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรมาให้

ឥណទានក្នុងម

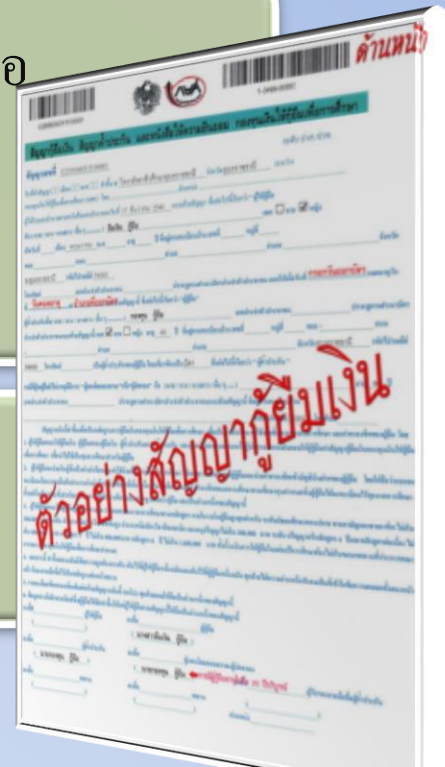

หลักฐานในการกู้ยืม

ต้องลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นลายลักษณ์อักษร หากมีการกู้ยืมเงินเกิน 2,000 บาท

กรณีที่ผู้กู้ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ ต้องมีลายพิมพ์นิ้วมือของผู้กู้ประทับตราในหนังสือดังกล่าวด้วย โดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองลายนิ้วมือ อย่างน้อย 2 คน

หากไม่มีหลักฐานการกู้ยืมเงิน จะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

การชำระหนี้กู้ยืมเงิน

ใช้เงินที่ยืมพร้อม
ดอกเบี้ยตามที่ตกลงกัน
ไว้ในสัญญา ผู้กู้
จำเป็นต้องขอหลักฐาน
เป็นหนังสือที่แสดงว่า
ผู้ให้กู้ได้รับเงินกู้
ไปแล้ว

หากชำระหนี้ครบ
ตามจำนวนแล้ว
ผู้ให้เงินกู้ต้องส่ง
มอบสัญญากู้หรือ
หลักฐานการกู้ยืมเงิน
คืนแก่ผู้กู้

หากผู้กู้ชำระเงินเพียง
บางส่วน ผู้ให้กู้ต้อง
บันทึกเป็นหลักฐาน
ในหนังสือสัญญา
เงินกู้ว่าผู้กู้ชำระเงิน
คืนเป็นจำนวนเท่าใด
พร้อมทั้งลงวัน เดือน
ปี ให้ครบถ้วน

การคิดดอกเบี้ยการให้กู้ยืมเงิน

กฎหมายกำหนดให้
ผู้กู้คิดดอกเบี้ยสูงสุด
ได้ไม่เกินร้อยละสิบ
ห้าต่อปี เว้นแต่ใน
ส่วนของธนาคาร
สถาบันการเงิน
กฎหมายกำหนดให้
คิดดอกเบี้ย
มากกว่านั้น

หากผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ย
เกินกว่าอัตราที่
กฎหมายกำหนด จะมี
ผลให้ดอกเบี้ยเป็น
โมฆะทั้งหมด คือ ไม่มี
สิทธิได้ดอกเบี้ยเลย

กรณีที่เขียนอัตรา
ดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืม
เงินไว้ว่าให้ดอกเบี้ย
ตามกฎหมาย
ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียก
ดอกเบี้ยได้ในอัตรา
ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

สัญญาเช่าทรัพย์

หลักเกณฑ์การเช่า

1. การเช่าสังหาริมทรัพย์ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ แม้จะเป็นการเช่าสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ก็ไม่ต้องมีหลักฐานการเช่าเป็นหนังสือ
2. การเช่าอสังหาริมทรัพย์ จะต้อง มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับผิด มิฉะนั้นจะฟ้องร้องกันไม่ได้
3. หากการเช่ามีระยะเวลาเกินกว่าสามปี หรือตลอดอายุของผู้เช่าหรือผู้ให้เช่า ต้องจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่

หน้าที่ของผู้เช่าและผู้ให้เช่า

ผู้เช่า	ผู้ให้เช่า
<ul style="list-style-type: none"> • ต้องจ่ายค่าเช่าตามที่ตกลงกับผู้ให้เช่า • จะใช้ทรัพย์สินที่เช่าใช้ในกิจการที่ไม่ได้กำหนดในสัญญาไม่ได้ • ต้องสงวนทรัพย์สินที่เช่าให้เหมือนกับทรัพย์สินของตน • ต้องยอมให้ผู้ให้เช่าตรวจดูทรัพย์สินที่เช่าเป็นครั้งคราว	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องส่งมอบทรัพย์สิน ในสภาพที่ซ่อมแซมดีแล้วให้แก่ผู้เช่า • หากส่งมอบในสภาพที่ไม่เหมาะสมแก่การใช้งาน ผู้เช่ามีสิทธิยกเลิกสัญญาได้ • ต้องรับผิดชอบซ่อมแซมในสิ่งจำเป็น • หากผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า ผู้ให้เช่าสามารถบอกยกเลิกสัญญาได้

สัญญาเช่าซื้อ

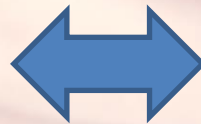

หลักเกณฑ์การเช่าซื้อ

การเช่าซื้อจะต้องทำเป็นหนังสือ คู่สัญญาจะต้องลงลายมือชื่อ
ในสัญญาทั้งสองฝ่าย โดยกรรมสิทธิ์ยังเป็นของผู้ให้เช่าอยู่

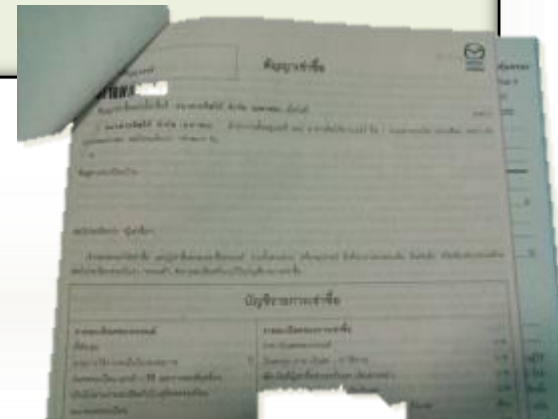
หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ไม่ปฏิบัติตามสัญญา
ผู้นั้นต้องชดใช้ค่าเสียหาย
ที่เกิดขึ้น

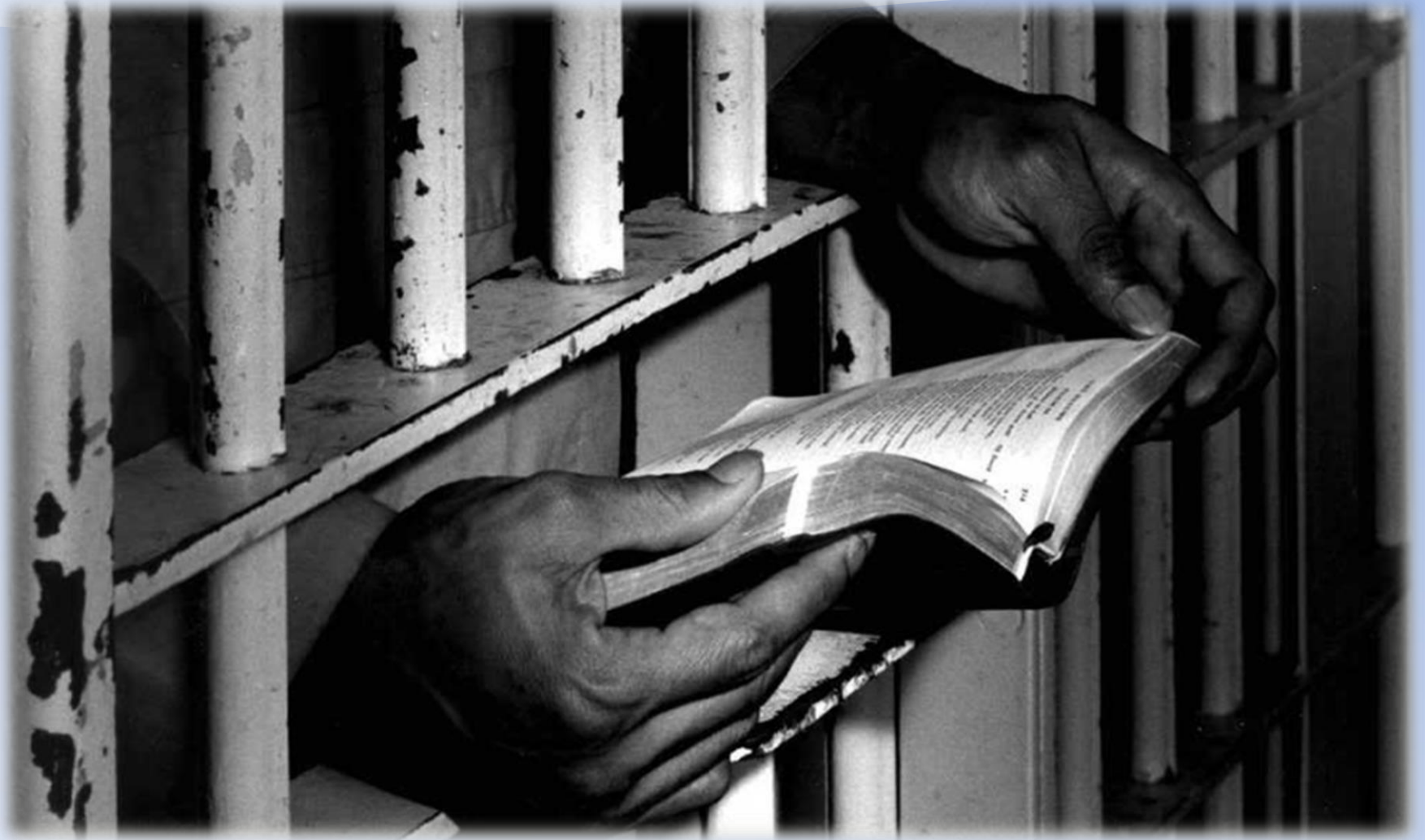
กรรมสิทธิ์จะถูกโอนไปยังผู้เช่าได้
ก็ต่อเมื่อ ผู้เช่าได้ชำระเงินครบตาม
จำนวนที่ตกลงไว้ในสัญญาแล้ว
โดยผู้ให้เช่าทำหนังสือและจดทะเบียน
การโอนต่อเจ้าหน้าที่

หน้าที่ของผู้เช่าซื้อและผู้ให้เช่าซื้อ

ผู้เช่าซื้อ	ผู้ให้เช่าซื้อ
<ul style="list-style-type: none"> • มีสิทธิครอบครองในระหว่างการเช่าเท่านั้น • ต้องชำระเงินให้แก่ผู้ให้เช่าจนครบถ้วนตามจำนวนที่ตกลงไว้ • มีสิทธิฟ้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ผู้ให้เช่าซื้อโอนกรรมสิทธิ์มาให้ผู้เช่าได้	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เช่าซื้อ • มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้เมื่อผู้เช่าซื้อผิดนัดในการชำระเงินสองคราวติดและกลับมาครอบครองทรัพย์สินได้ตั้งเดิม

กฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่กำหนดว่าการกระทำใดเป็นการกระทำ
ความผิด โดยชัดแจ้ง และกำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้น
การลงโทษจะหนักหรือเบา จะต้องพิจารณาจากการกระทำของบุคคลนั้นๆ

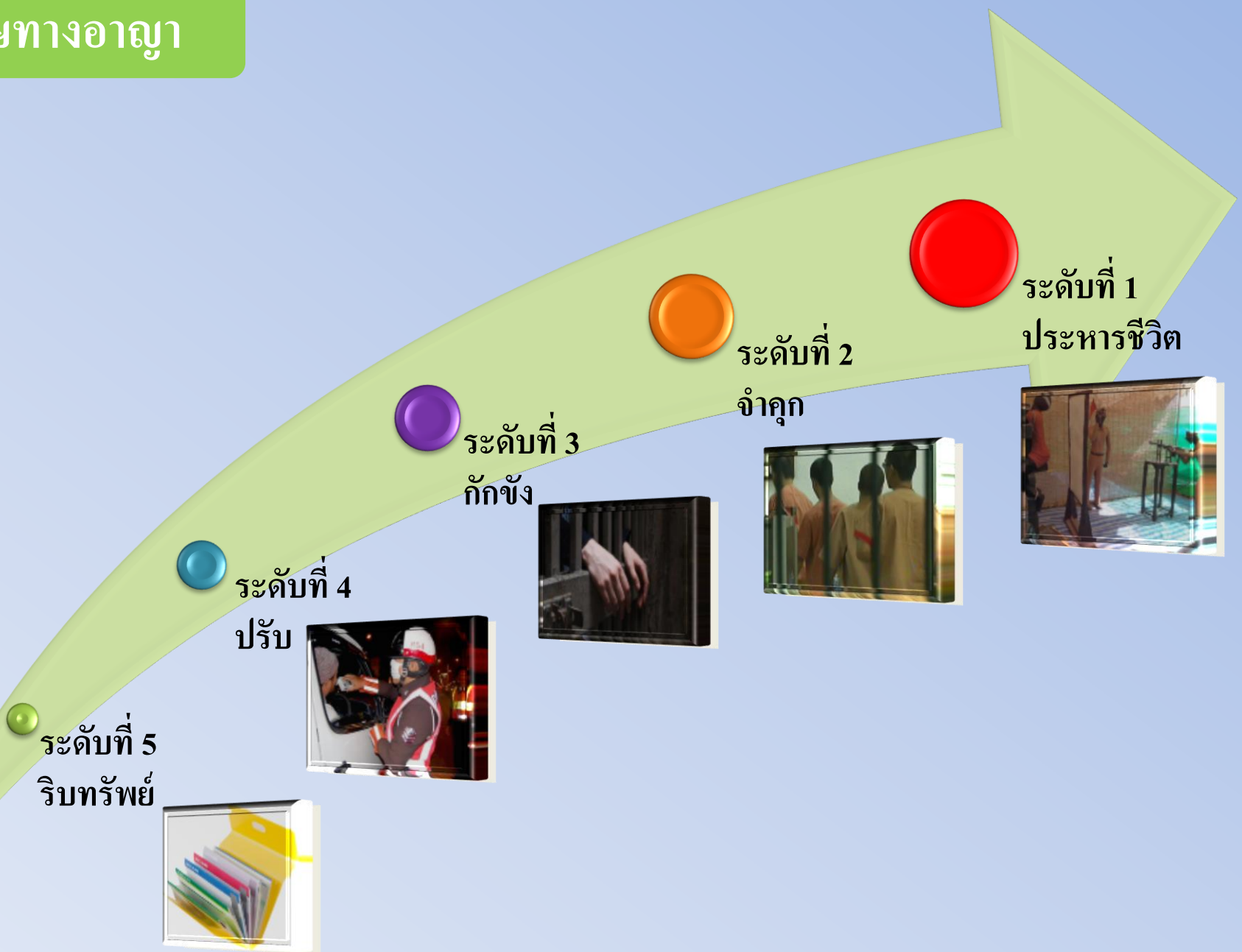
ลักษณะการกระทำความผิด

กระทำโดยเจตนา คือ ผู้กระทำรู้สำนึกในการ
เคลื่อนไหวร่างกาย และประสงค์ต่อผลที่เกิดตามที่เกิดขึ้น

กระทำโดยประมาท คือ การกระทำโดยปราศจาก
ความระมัดระวัง หากสร้างความเสียหายต่อผู้อื่น
จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

กระทำโดยไม่เจตนา คือ การกระทำโดยรู้สำนึก
แต่ไม่ประสงค์ต่อผลของการกระทำว่าจะเกิดขึ้น

โทษทางอาญา

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ลักทรัพย์ การเอาทรัพย์สินของผู้อื่น ไปโดยที่เจ้าของไม่ยินยอม

ชิงทรัพย์ การฉกฉวยเอาซึ่งหน้า เป็นการเอาไปต่อหน้า โดยไม่มีความเกรงกลัว

ชิงทรัพย์ การลักทรัพย์ของผู้อื่น โดยการใช้กำลังหรืออาวุธทำร้ายเจ้าของทรัพย์สินหรือขู่ว่าจะใช้กำลังหรืออาวุธทำร้ายเจ้าของทรัพย์สิน

ปล้นทรัพย์ การที่คนตั้งแต่สามคนขึ้นไปร่วมมือกันชิงทรัพย์ของผู้อื่น

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

ความผิดฐานทำให้คนตาย ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดก็ตามย่อมมีความผิดทั้งสิ้น ซึ่งโทษที่จะได้รับนั้นขึ้นอยู่กับว่ากระทำโดยเจตนาหรือไม่

ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย การทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ ถือเป็นความผิด อาจได้รับโทษแตกต่างกันไปแล้วแต่อันตรายที่ผู้อื่นได้รับ

ความผิดที่กระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ ย่อมมีความผิด โดยโทษขึ้นอยู่กับผลของการกระทำผิด

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

โจทก์เสนอคำฟ้อง
ต่อศาล

ศาลพิจารณา
รับคำฟ้อง

ศาลนัดสืบพยานฝ่ายโจทก์

ศาลพิจารณาคดีและมีคำพิพากษา

ศาลนัดสืบพยานฝ่ายจำเลย

โจทก์หรือจำเลยอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น
ต่อศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาตามลำดับ

เจ้าพนักงานบังคับคดีทำหน้าที่บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้เสียหายแจ้งความต่อตำรวจ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล

